

Část B: KONTROLNÍ ZÁVĚRY Z KONTROLNÍCH AKCÍ

99/27

Hospodaření příspěvkových organizací v působnosti Ministerstva zemědělství

Kontrolní akce byla zařazena do plánu kontrolní činnosti Nejvyššího kontrolního úřadu na rok 1999 pod číslem 99/27. Kontrolní akci řídila a kontrolní závěr vypracovala členka NKÚ Ing. Jana Krejčová.

Cílem kontroly bylo prověřit hospodaření s rozpočtovými prostředky a majetkem státu.

Kontrolu provedly v době od listopadu 1999 do března 2000 skupiny kontrolujících NKÚ z odboru zemědělství, lesního a vodního hospodářství a oblastního odboru Brno.

Kontrolovanými osobami byly:

Ministerstvo zemědělství (dále jen „MZe“),
Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy, Praha (dále jen „VÚMOP“),
Výzkumný ústav potravinářský, Praha (dále jen „VÚPP“),
Výzkumný ústav zemědělské techniky, se sídlem v Praze (dále jen „VÚZT“),
Výzkumný ústav veterinárního lékařství, se sídlem v Brně (dále jen „VÚVEL“).

Námítky proti kontrolním protokolům, které podalo pět kontrolovaných osob, byly vypořádány vedoucími skupin kontrolujících.

Odvolání proti rozhodnutí o námítkách, podaná MZe, VÚZT, VÚPP, byla vypořádána usneseními senátu NKÚ.

S e n á t N K Ú (ve složení: Ing. Jana Krejčová - předsedkyně, JUDr. Eliška Kadaňová, MVDr. Rudolf Němeček, Ing. Zdeněk Rodr, Ing. Ladislav Zeman - členové) na svém zasedání dne 29. června 2000

s c h v á l i l usnesením č. 99/27/38
k o n t r o l n í z á v ě r v tomto znění:

I. Úvod

MZe je zřizovatelem deseti příspěvkových organizací působících v oblasti vědy a výzkumu, z nichž čtyři byly vybrány ke kontrole.

V rámci hlavní činnosti, kterou vymezilo MZe jako zřizovatel těmto organizacím, byla - kromě dalšího - výzkumná a vývojová činnost ve vymezených oblastech.

Systém státní podpory výzkumu a vývoje upravuje zákon č. 300/1992 Sb., o státní podpoře výzkumu a vývoje, ve znění zákona č. 1/1995 Sb.

Usnesením vlády ze dne 3. 1. 1996 č. 27 byla schválena „Pravidla pro poskytování účelových finančních prostředků ze státního rozpočtu na podporu výzkumu a vývoje“. V „Zásadách vlády pro oblast výzkumu a vývoje“, schválených usnesením vlády ze dne 23. 4. 1997 č. 247, byla stanovena pravidla pro rozdělování státní podpory výzkumu a vývoje s účinností od přípravy návrhu státního rozpočtu České republiky na rok 1998.

Od roku 1999 měly být příslušné organizace hodnoceny podle „Pravidel hodnocení výzkumných záměrů a výsledků organizací pro poskytování institucionální podpory výzkumu a vývoje“, která byla schválena usnesením vlády ze dne 22. 4. 1998 č. 281.

Ze státního rozpočtu bylo v kontrolovaných letech 1998 a 1999 kontrolovaným organizacím poskytnuto (viz tabulka):

Financování vybraných PO ze státního rozpočtu ve sledovaných letech

(v tis. Kč)

Druh zdroje	Skutečnost - rok 1998	Skutečnost - rok 1999
Příspěvky na činnost celkem	157 235	160 157
z toho:		
institucionální	47 804	53 597
ostatní	33 885	37 085
účelové	75 546	69 474
Systémové investiční dotace	6 180	7 193
Grantová agentura	2 441	6 798
Z jiných kapitol (MŠMT, MŽP)	680	1 140

Rozpočtová kapitola Ministerstvo zemědělství se svým příspěvkem na celkových příjmech kontrolovaných organizací podílela cca 71 % v roce 1997, téměř 87 % v roce 1998 a 84 % v roce 1999.

Kontrolované organizace hospodařily v roce 1998 s hmotným a nehmotným investičním majetkem ve výši 413,3 mil. Kč, v roce 1999 ve výši 455,1 mil. Kč.

II. Kontrolou zjištěné skutečnosti

1. MZe nesplnilo důsledně a úplně povinnosti zřizovatele, které mu ukládají ustanovení zákona č. 576/1990 Sb., o pravidlech hospodaření s rozpočtovými prostředky České republiky a obcí v České republice (rozpočtová pravidla), tím, že

- nevymezilo jednoznačně zřizovaným organizacím majetek, k němuž mají právo hospodaření.
Např. ve zřizovací listině VÚZT, vydané až dne 28. 6. 1995, kterou byl VÚZT zřizován od 1. 1. 1993, je vymezen majetek pouze úhrnnou hodnotou 77 582 tis. Kč, dodatkem k této zřizovací listině ze dne 27. 7. 1998 úhrnnou hodnotou 43 790 tis. Kč. Vymezený majetek ani jeho úbytek nebyl specifikován a dle dokladů VÚZT neodpovídal rozdíl v hodnotě majetku úbytku majetku v důsledku privatizace a restituce (20 640 tis. Kč). Dále ani výše majetku VÚZT k 1. 1. 1993 podle zřizovací listiny nesouhlasí s výší majetku uvedenou v „Delimitačním protokolu o převodu VÚZT z působnosti federálního ministerstva hospodářství do působnosti ministerstva zemědělství ČR“ ze dne 21. 12. 1992, podle kterého byl k 31. 12. 1992 stav majetku VÚZT 68 802 tis. Kčs;
- zřídilo a dne 27. 10. 1999 vydalo na základě příkazu ministra č. 15/99 Statut „Národní agentury pro zemědělský výzkum“. Tato „agentura“ je organizační složkou (oddělením) Ústavu zemědělských a potravinářských informací, jejímž posláním je mimo jiné „organizačně, technicky a personálně zabezpečovat výběr, kontrolu a vedení dokumentace, týkající se projektů výzkumu a vývoje“. Vzhledem k tomu, že je organizační složkou jedné z organizací, která se výzkumnou a vývojovou činností zabývá, bylo vytvořeno prostředí pro možný střet zájmů;
- vymezilo základní účel a tomu odpovídající předmět činnosti zřizovaných organizací, ale nezajistilo a nekontrolovalo plnění z toho vyplývajících důsledků. MZe nevěnovalo pozornost skutečnosti, že jím zřízené výzkumné ústavy nezahrnují do svého majetku výsledky výzkumné činnosti a neúčtují o nich. Toto bylo zřejmé i z výkazů, které jsou každoročně MZe předkládány. Stav majetku organizací neodpovídá skutečnosti, byl podhodnocen, což se negativně promítlo například v případech stanovení hodnoty majetku pro účely privatizace;
- nezjistilo objektivně finanční potřebu jím zřízených příspěvkových organizací a nestanovilo jim pro rozpočtový rok 1998 hospodářský výsledek.

Na počátku roku 1998 rozepsalo výzkumným ústavům a specializovaným příspěvkovým organizacím celkový příspěvek ve výši 263 565 tis. Kč. Během roku dosáhl tento příspěvek 27 rozpočtovými opatřeními výše 498 264 tis. Kč, tj. zvýšení na 189,04 %. Přestože nebyl organizacím stanoven hospodářský výsledek, došlo k výraznému posílení rozpočtových prostředků v průběhu roku.

Přestože činnosti hlavní jsou financovány i z příspěvků organizacím na činnost, uzavíralo MZe na tyto činnosti smlouvy ve smyslu ustanovení § 51 občanského zákoníku. Na základě fakturací pak MZe uhradilo těmto organizacím 1 320 tis. Kč v roce 1998 a 196 tis. Kč v roce 1999. Tím MZe porušilo závazný způsob financování příspěvkových organizací, který je vymezen v § 16 vyhlášky MF ČR č. 205/1991 Sb., o hospodaření s rozpočtovými prostředky státního rozpočtu České republiky a o finančním hospodaření rozpočtových a příspěvkových organizací. Za kontrolované období neprovedlo MZe žádnou kontrolu zaměřenou na celkové hospodaření organizací, na hospodaření s majetkem státu a správnost použití dotací na investice, s výjimkou jedné kontroly zaměřené na jeden konkrétní problém v jedné organizaci. Kontroly zaměřené na dodržování účelu a efektivnosti použití prostředků na výzkum a vývoj prováděny byly.

2. MZe jako správce rozpočtové kapitoly mělo „usměrňovat a kontrolovat hospodaření s rozpočtovými prostředky“.

Z kontroly vyplynulo, že vynakládání rozpočtových prostředků je v některých případech neúčelné, bez prokazatelné snahy MZe o kontrolu a nápravu.

Např.:

- VÚPP má právo hospodaření k areálu o rozloze více než 5 tis. m², ze kterého téměř polovinu pronajímá. Prostředky získané z pronájmů (podle předložených vyúčtování) přitom nepokrývají vynaložené náklady. K pronájmu byl určen i tzv. Tesko objekt, v době kontroly nevyužívaný. Vedle toho má VÚPP ve svém majetku i montovanou halu ve Strašnicích (pozemek vlastní restituenti). Prodej této haly restituentům se nerealizoval, hala není od roku 1992 využívána. VÚPP v roce 1998 v návrhu plánu na rok 1999 navrhl halu rekonstruovat na „předváděcí centrum“ s předpokládanými náklady 23 mil. Kč. Projekt je zařazen do investičních záměrů MZe, přestože v rámci projekčních a přípravných prací zpracoval v roce 1999 dodavatel posouzení plánovaných záměrů s negativním výsledkem a závěrem, že hala může sloužit např. jako skladová. K tomuto účelu však již má VÚPP nevyužívaný Tesko objekt;
- VÚZT zrušil (bez souhlasu MZe) s jednou výjimkou patentovou ochranu patentů pro „vysokou finanční náročnost udržování ochrany patentů“. Podle názoru VÚZT je udržování patentové ochrany nevhodné. Pokud si výsledky výzkumu, na které jsou ročně vynakládány desítky milionů korun, nezasluhují patentovou ochranu, vzniká otázka účelnosti takového výzkumu.

3. Bez jakékoliv právní opory MZe vyčlenilo ze skupiny výzkumných ústavů do skupiny „specializovaných příspěvkových organizací“ ty, u kterých předpokládalo, že nebudou plnit kritéria pro výzkumné ústavy podle usnesení vlády č. 281 a poskytuje jim příspěvek z rozpočtu MZe. Přitom vyčleněné příspěvkové organizace (např. VÚMOP, Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, Česká akademie zemědělských věd, Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky a Ústav zemědělských a potravinářských informací) mají ve své hlavní činnosti ve zřizovacích listinách uvedenu výzkumnou a vývojovou činnost a podle „Protokolů o výsledku hodnocení výzkumných záměrů“ ze dne 21. 10. 1999 byly MZe hodnoceny podle přílohy k usnesení vlády č. 281, tedy jako příspěvkové organizace, kterým byly poskytnuty institucionální příspěvky - tj. na vědu a výzkum. Zařazení uvedených příspěvkových organizací s vědeckou a výzkumnou činností do jiného režimu financování bylo neopodstatněné a zavádějící.

Kontrolované příspěvkové organizace nedodržely:

1. ustanovení § 29 odst. 3 vyhlášky č. 205/1991 Sb., které mj. stanoví:

„Rozsah a podmínky hospodářské činnosti stanoví obecně závazný právní předpis. V případě, že rozsah a podmínky nejsou takto stanoveny, stanoví je pro příspěvkové organizace zřízené ústředním orgánem tento ústřední orgán.“

Provozování hospodářské činnosti, neuvedené v příslušných zřizovacích listinách nebo bez vymezení jejího rozsahu a podmínek, bylo zjištěno u všech kontrolovaných organizací.

Současně bylo porušeno ustanovení § 29 odst. 2 vyhlášky č. 205/1991 Sb., které mj. stanoví, že hospodářská činnost je v účetnictví sledována odděleně od běžného hospodaření.

Např.:

- VÚPP nereagoval na změnu rozsahu hospodářské činnosti provedenou dodatkem č. 2 ke zřizovací listině a nadále pronajímal prostory a vybavení, poskytoval služby a provozoval obchodní činnost;
- VÚZT vypracovával na objednávku znalecké posudky a odborné studie, prováděl rozborů, půjčoval vozidla apod., přitom NKÚ sdělil, že „VÚZT hospodářskou činnost neprovádí ani nerozpočtuje“. V souvislosti s pronájmem nebytových prostor bylo zjištěno bezúplatné užívání hmotného investičního majetku a drobného hmotného investičního majetku soukromoprávními subjekty;
- VÚMOP provozuje hospodářskou činnost, aniž zřizovatel stanovil její rozsah a podmínky;

2. ustanovení § 29 odst. 1 vyhlášky č. 205/1991 Sb., které mj. stanoví:

„Příspěvková organizace může provozovat hospodářskou činnost mimo svoji hlavní činnost, pro kte-

rou byla zřízena, za předpokladu, že ... prostředky získané hospodářskou činností využívá též ke zkvalitňování své hlavní činnosti.“

Hospodářská činnost, kterou organizace provozují, nepřináší vždy pro jejich hlavní činnosti přínos. Např.: VÚPP provozuje „Vývojovou základnu Hrušovany nad Jevišovkou“, kde v roce 1998 vykázal na hospodářskou činnost více než 98 % vynaložených nákladů, v roce 1999 to bylo více než 96 %. V obou letech vykazovalo toto středisko ztrátu; z 507 tis. Kč v roce 1998 se zvýšila na 3 979 tis. Kč v roce 1999. Vedle toho, že činnosti provozované v tomto středisku nebyly povoleny zřizovací listinou, nepřinesly ani žádné prostředky pro zkvalitnění hlavní činnosti;

3. ustanovení § 30 odst. 2 vyhlášky č. 205/1991 Sb., které mj. stanoví:

„Organizace hospodařící s rozpočtovými prostředky je povinna při plnění rozpočtu dbát, aby dosahovala maximálních příjmů a plnila úkoly hrazené ze státního rozpočtu republiky nejehospodárnějším způsobem a aby efektivně využívala rozpočtových prostředků.“

Tato ustanovení nedodržely např. VÚPP, VÚMOP a VÚVEL:

- VÚPP vykázal pro zřizovatele ve výkazu „Přehled o výnosech PO z prodeje a pronájmů státního majetku v Kč“ v roce 1998 ztrátu z pronájmů majetku ve výši 12 780,80 Kč. VÚPP nejen že hradil v roce 1998 veškeré služby a režii spojenou s užíváním nebytových prostor nájemcům - podnikatelským subjektům - ale vykázané náklady převyšovaly příjmy z pronájmů, a pronájmy byly tedy ztrátové.

Do nákladů spojených s prodejem tří automobilů v roce 1992 zahrnul i náklady na jejich opravu, které s prodejem časově ani věcně nesouvisely. O tyto náklady (cca 60 tis. Kč) snížil neoprávněně odvod výnosu do státního rozpočtu.

VÚPP pronajímal 2 193 m² nebytových prostor, průměrné roční nájemné v roce 1999 činilo 38,90 Kč za 1 m². Vedle toho nájemcům přenechal k užívání bezplatně majetek v pořizovací ceně více než 1 278 tis. Kč. Cena za pronájem obvyklá v dané lokalitě činila podle podkladů z městského úřadu 550 až 800 Kč za 1 m²/rok, poskytované služby se hradí v plné výši;

- VÚMOP v roce 1998 uzavřel deset nájemních smluv, na jejichž základě utřžil 349 482 Kč; v roce 1999 uzavřel tři nájemní smlouvy za 216 184 Kč. Faktury za pronájmy vystavoval opožděně, často až v termínu, který byl smlouvou stanoven jako termín splátky. V obou letech docházelo v některých případech k zpoždění plateb, avšak VÚMOP plátce nepenalizoval;

- VÚVEL uzavřel smlouvy o pronájmu nebytových prostor s tím, že pronájem bude poskytnut bezplatně a nájemce poskytne pronajímateli jako protihodnotu služ-

by. V jednom případě bylo nájemci taktéž poskytnuto vybavení, které není ve smlouvě specifikováno.

Dne 22. 12. 1994 uzavřel smlouvu o poskytování právní pomoci dle zákona č. 128/1990 Sb., o advokacii. Ve smlouvě byla sjednána za poskytování právní pomoci základní sazba - hodinová odměna ve výši 200 Kč za každou započatou hodinu. Smlouva nebyla změněna, přesto v roce 1998 i v roce 1999 byla fakturována odměna ve výši 300 Kč/hod. Celkem bylo za poskytování právní pomoci v roce 1998 uhrazeno 60 060 Kč, z toho byla neoprávněně vyplacena částka ve výši 19 950 Kč; v roce 1999 bylo uhrazeno celkem 85 400 Kč, z toho neoprávněně 28 200 Kč, což představuje úhradu nad smlouvenou hodinovou sazbu.

Nedostatečná příprava stavby „Rekonstrukce stáje č. 2 - II. etapa“ vyvolala zvýšené náklady navíc o 190 477 Kč (bez daně z přidané hodnoty – dále jen „DPH“), jak vyplývá z dodatku ke smlouvě o dílo.

Dále uzavíral dohody o provedení práce s vlastními zaměstnanci, kteří měli předmětné práce vykonávat v hlavním pracovním poměru;

V případech, kdy se organizace chovala ne hospodárně a v důsledku toho byly zkráceny příjmy z majetku státu, došlo zároveň ke krácení příjmů státního rozpočtu, neboť podle ustanovení § 4 odst. 1 písm. g) zákona č. 576/1990 Sb., ve znění zákona č. 10/1993 Sb., jsou výnosy ze státního majetku příjmem státního rozpočtu;

4. ustanovení § 11 odst. 1 zákona č. 576/1990 Sb., které stanoví:

„Rozpočtové prostředky mohou být použity pouze v příslušném rozpočtovém roce, a to k účelům, na které byly státní rozpočtem republiky určeny.“

VÚVEL z účelových prostředků státního rozpočtu na stavební investice v roce 1998 nevyčerpal částku 1 525 608,60 Kč a neodvedl ji do státního rozpočtu. Dále v roce 1998 částku 97 334 Kč z účelové systémové dotace na pořízení investičního majetku v rámci řešení projektu Grantové agentury ČR a Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy použil v rozporu s uzavřenou smlouvou o řešení projektu;

5. ustanovení čl. 2 odst. 4 Zásad pro poskytování a čerpání prostředků státního rozpočtu pro pořízování investičního majetku, čj. 113/1 679/1994, vydaných MF (na základě § 5 zákona č. 576/1990 Sb.), které mj. stanoví:

„Při pořízování investičního majetku s účastí investičních výdajů státního rozpočtu mohou právnické a fyzické osoby poskytovat zálohy zhotovitelům díla (podle § 5-46 zákona č. 513/91 Sb., Obchodní zákoník) a to do výše 10 % z objemu investičních výdajů stanovených pro každý rok výstavby. Za tyto zálohy bude v tomtéž roce provedeno věcné plnění, tj. zúčtování za provedené práce a dodávky ...“

VÚVEL poskytoval zálohy na pořízení investičního majetku vyšší než 10 %, např. u stavebních prací nebo u nákupu investic;

6. ustanovení § 7 odst. 1 a § 25 odst. 1 písm. i) zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, která mj. stanoví:

„Účetní jednotky jsou povinny vést účetnictví úplně, průkazným způsobem a správně tak, aby věrně zobrazovalo skutečnosti, které jsou jeho předmětem.“

„Jednotlivé složky majetku a závazků v účetnictví a v účetní závěrce oceňují účetní jednotky těmito závaznými způsoby: ...

i) nehmotný majetek kromě pohledávek vytvořený vlastními činnostmi se oceňuje vlastními náklady nebo reprodukčními pořizovacími cenami, pokud jsou nižší, ...“

Kontrolované organizace neocenily nehmotné výsledky výzkumné a vývojové činnosti, nezahrnuly je do svého majetku a neúčtovaly o nich, přestože výzkumná a vývojová činnost byla důvodem jejich zřízení.

Další zjištěné nedostatky:

- VÚMOP nevede ve svém účetnictví všechny nemovitosti, ke kterým má podle výpisů z katastru nemovitostí právo hospodaření. Jedná se např. o nemovitosti v katastrálním území Zbraslav (okr. Praha), Krásná Lípa (okr. Děčín), Chudeřín u Litvínova (okr. Most) a Veverí (okr. Brno-venkov). Naproti tomu vede v účetní evidenci administrativní budovu v Praze 5-Zbraslavi, která není zanesena v katastru nemovitostí a ke které nepředložil žádný doklad o vzniku práva hospodaření, objekt občanské vybavenosti a pozemky, které jsou v katastru zapsány na jiné subjekty a k nimž VÚMOP nepředložil žádné doklady, které by svědčily o jeho užívacím právu;

- VÚVEL nezavedl do účetní evidence majetek pořízený z prostředků poskytnutých v rámci zahraniční pomoci rozvojovým zemím - specializovanou laboratoř v ceně 1 396 631,30 Kč. Dále nezaúčtoval v roce pořízení, tj. v roce 1997, do majetku osobní vozidlo Peugeot a v roce 1998 traktor Zetor.

VÚVEL naopak nepředal a vede v účetnictví majetek, u kterého mu právo hospodaření zaniklo v roce 1991 dle zákona č. 172/1991 Sb., o přechodu některých věcí z majetku České republiky do vlastnictví obcí, a to objekty bydlení v pořizovací ceně více než 1 096 tis. Kč, některé pozemky a další objekty.

Tyto nedostatky v účetnictví nezjistily organizace ani při provádění inventarizací majetku a závazků;

7. ustanovení § 7 odst. 3 zákona č. 563/1991 Sb., které mj. stanoví:

„Účetnictví účetní jednotky je vedeno průkazným způsobem, jestliže účetní jednotka ... inventarizovala majetek a závazky.“

VÚMOP ani v roce 1998 ani v roce 1999 neprovedl úplnou inventarizaci majetku a závazků;

8. ustanovení § 8 odst. 1 a § 28 odst. 1 a 2 zákona č. 563/1991 Sb., která stanoví:

„Účetní jednotky nesmějí měnit v průběhu účetního období způsoby oceňování, postupy odpisování, postupy účtování, uspořádání položek účetní závěrky a obsahové vymezení těchto položek a postupy provedení konsolidace účetní závěrky.“

„Účetní jednotky s výjimkou rozpočtových organizací odpisují hmotný majetek kromě zásob a nehmotný majetek kromě pohledávek, pokud zvláštní předpisy nestanoví jinak. Neodpisují se pozemky a jiný majetek vymezený zvláštními předpisy.“

„Účetní jednotky podle odstavce 1 sestavují odpisový plán jako podklad k vyčíslení opravek odpisovaného majetku v průběhu jeho používání: v tomto plánu si samy určí postupy odpisování.“

VÚVEL nedodržel při odepisování majetku stanovený odpisový plán. Při kontrole vyřazovaného investičního majetku bylo zjištěno, že u vyřazovaného biologického kontejneru byly na účetním dokladu uvedeny dvě různé zůstatkové ceny. Nedodržení sazby dle odpisového plánu v roce 1997 bylo zjištěno i u dalšího investičního majetku, např.:

- ústřední pavilon, tj. budovy a haly byla použita odpisová sazba v dalších letech 1,3 %, dle odpisového plánu měla být 2,25 %,
- ultracentrifuga, tj. přístroje, zvláštní technické zařízení, byla použita odpisová sazba v dalších letech 12 %, dle odpisového plánu měla být 13,4 %,
- VW PASSAT, tj. dopravní prostředky - automobily osobní, byla použita odpisová sazba v dalších letech 17 %, dle odpisového plánu měla být 28,6 %.

Kontrolou odpisových sazeb u namátkově vybraného investičního majetku bylo zjištěno, že v roce 1997 byly odpisy počítány jinou odpisovou sazbou, než bylo stanoveno odpisovým plánem organizace. Přechodem na nový program EXPERT počátkem roku 1998 byla odpisová sazba dána do souladu s odpisovým plánem. Zůstatková cena investičního majetku v roce 1997, která byla nesprávně stanovena, však byla podkladem pro odpisování majetku v dalším roce. Vzhledem k tomu, že odpisy jsou nákladovou položkou, odpisy účtované v nesprávně vyšší zkruslily hospodářský výsledek organizace;

9. ustanovení § 4 odst. 2 zákona č. 563/1991 Sb., které mj. ukládá:

„Účetní jednotky jsou povinny dodržovat při vedení účetnictví účtové osnovy a postupy účtování ...“,

a současně Opatření FMF č. j. V/20 530/1992, kterým se vydává účtová osnova a postupy účtování pro rozpočtové a příspěvkové organizace a obce.

VÚVEL poskytoval zálohy na pořízení investičního majetku a účtoval je přímo na účet 042 - Pořízení investičního majetku místo na účet 052 - Poskytnuté zálohy na hmotný investiční majetek.

Dále nesledoval cizí majetek na podrozvahových účtech, ale vedl jej ve svém majetku, nebo nevedl vůbec.

Jednalo se o pozemky, které přešly do vlastnictví obce, o objekty bydlení nebo na základě leasingové smlouvy užívaný traktor a vypůjčenou výpočetní techniku. Nezaúčtoval jako technické zhodnocení upgrade programového vybavení v ceně větší než 48 tis. Kč;

10. ustanovení § 7 odst. 3 vyhlášky FMF č. 119/1988 Sb., o hospodaření s národním majetkem, kde je mj. uvedeno:

„O přebytečnosti nebo neupotřebitelnosti národního majetku i o způsobu naložení s ním rozhoduje písemně vedoucí organizace ..., případně na návrh jím zřízené komise jako poradního orgánu. K rozhodnutí o přebytečnosti nebo neupotřebitelnosti národního majetku musí být dodatečně připojen doklad o tom, jak bylo s majetkem naloženo.“

VÚVEL navrhl vyřadit majetek - biologický kontejner - ale v zápise o vyřazení majetku nerozhodl o důvodu a způsobu vyřazení, přestože zůstatková cena majetku činila 19 033 Kč. Kontejner nebyl prodán a doklad, jak bylo s majetkem naloženo, nebyl předložen;

11. ustanovení § 8 odst. 1 vyhlášky č. 119/1988 Sb., které mj. stanoví:

„Organizace převede právo hospodaření k přebytečnému nebo neupotřebitelnému národnímu majetku jiné organizaci, popřípadě státnímu podniku a nebo takový majetek převede do vlastnictví jiné ... organizace než státní.“

VÚZT vyřadil v roce 1998 z evidence hmotného majetku tři osobní automobily, v roce 1999 dalších šest osobních automobilů bez toho, že by je nabídl k využití jiné státní organizaci;

12. ustanovení § 3 odst. 3 zákona č. 199/1994 Sb., o zadávání veřejných zakázek, ve znění zákona č. 148/1996 Sb., které stanoví:

„Uzavření smlouvy na veřejnou zakázku jiným způsobem než na základě obchodní veřejné soutěže podle odstavce 1 je přípustné pouze při splnění podmínek stanovených v části třetí tohoto zákona.“,

ustanovení § 49a odst. 1 téhož zákona, které stanoví:

„U veřejných zakázek, u kterých výše budoucího peněžitého závazku ze smlouvy činí více než 100 000 Kč bez daně z přidané hodnoty, ... je zadavatel povinen vyžádat si před zadáním veřejné zakázky nabídky nejméně od tří zájemců.“,

ustanovení § 49a odst. 3 téhož zákona, které stanoví:

„Výzvu učiněnou podle odstavce 1 musí zadavatel doložit písemným záznamem.“

- VÚZT nakoupil v roce 1998 tři automobily v celkové ceně 658 753 Kč (bez DPH) a v roce 1999 jeden automobil v ceně 247 799 Kč (bez DPH) bez uskutečnění

výzvy více zájemcům doložené písemným záznamem. V roce 1998 nakoupil analyzátor AIR XX v ceně 162 730 Kč (bez DPH) a analyzátor AIR LF v ceně 145 568 Kč (bez DPH), opět bez písemné výzvy nejméně třem zájemcům;

- VÚVEL u zakázek, u nichž výše peněžitého závazku bez DPH přesáhla částku 100 tis. Kč, nepostupoval podle ustanovení § 49a citovaného zákona. Jednalo se např. o nákup hmotného investičního majetku pořizovaného z účelových systémových dotací v roce 1998 v úhrnné výši 1 380 tis. Kč a v roce 1999 v úhrnné výši 1 007 tis. Kč, provedení opravy kotle v roce 1998 v ceně 232 100 Kč (bez DPH), provedení topenářských prací v ceně 208 553 Kč (bez DPH);

13. ustanovení § 49 odst. 1 zákona č. 199/1994 Sb., ve znění zákona č. 148/1996 Sb., které mj. stanoví:

„U veřejných zakázek, u kterých výše budoucího peněžitého závazku ze smlouvy bez daně z přidané hodnoty přesáhne ... 500 000 v ostatních případech, může zadavatel uzavřít smlouvu na podkladě písemné výzvy učiněné nejméně pěti zájemcům.“

VÚVEL při pořízení investičního majetku v roce 1998, jehož cena převýšila stanovených 500 000 Kč (bez DPH), nevyzval písemně zákonem stanovený počet pěti zájemců a výzva neobsahovala zákonem stanovené náležitosti (kritéria hodnocení, lhůtu pro podání nabídky apod.). Obdobně postupoval v roce 1998 při zadání dodávky a montáže parního sterilizátoru, dvou automobilů a stavebních oprav;

14. ustanovení § 54 zákona č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), kde je uvedeno:

„Stavby, jejich změny a udržovací práce na nich lze provádět jen podle stavebního povolení nebo na základě ohlášení stavebnímu úřadu.“

VÚVEL požádal dne 28. 4. 1998 o vydání stavebního povolení, které bylo vydáno dne 11. 6. 1998. Z dokladů o financování akce vyplývá, že byla zahájena před vydáním stavebního povolení, neboť již dne 19. 5. 1998 bylo za práce na této akci vyfakturováno více než 759 tis. Kč.

III. Shrnutí

1. MZe nepostupovalo důsledně v souladu s předpisy upravujícími jeho povinnosti jako zřizovatele příspěvkových organizací nebo správce kapitoly státního rozpočtu. To se negativně projevilo především v hospodaření s rozpočtovými prostředky a s majetkem státu u kontrolovaných organizací.
2. U kontrolovaných příspěvkových organizací byly zjištěny nedostatky v účetnictví, v hospodaření s majetkem státu, v nevhodném nakládání s finančními prostředky a nedodržování zákona o zadávání veřejných zakázek. Z poznatků kontrolní akce vyplývá, že kontrolní činnost zřizovatele a příspěvkových organizací nebyla dostatečná a účinná.
3. MZe ve sledovaných letech účelově financovalo 72 výzkumných projektů. Z toho pouze u 17 se zčásti podílely na nákladech řešení těchto projektů organizace svými zdroji. Z hlediska účelnosti a hospodárnosti vynakládaných finančních prostředků na výzkumnou činnost je významné zjištění, že výsledky výzkumné činnosti nejsou zahrnuty do majetku výzkumných ústavů, nejsou patentově chráněny nebo byla patentová ochrana zrušena.